

AG ainekava põhikoolile	Ainevaldkond: Keel ja kirjandus	Õppeaine: Eesti keel
Kooliaste: I kooliaste	Klass: 1. klass	Tundide arv: 8 tundi nädalas, 280 tundi õppeaastas
Õppeaine kirjeldus(sh ainespetsiifikast lähtuvad erisused):		
1.–4. klassis on eesti keel kirjandusega lõimitud õppeaine, milles taotletakse nii keele- kui ka kirjandusõpetuse eesmärgi. I kooliastmes keskendutakse õpilaste teadmiste ja oskuste kujundamisel nii suulisele kui ka kirjalikule keelele. Kuulamine, kuuldust arusaamine ja kõnelemine on tihedalt seotud lugemis- ja kirjutamisoskuse arendamisega. Esmase kirjutamisoskuse kujundamisest sõltub edasise kirjaliku eneseväljendusoskuse tõhusus. Suuline keelekasutus hõlmab siin eneseväljendust tavaolukorras ning eakohase suulise teksti mõistmist ja edastamist. Lugemise õpetamisel arendatakse lugemistehnilist vilumust ja kujundatakse oskust loetud tekstiga jõukohaste juhiste järgi eesmärgistatult töötada. Kirjutamise õpetamisel viimistletakse kirjutustehnikat, kujundatakse õigekirjaoskust õpitud keelendite piires ning arendatakse suutlikkust väljendada end loova ja eesmärgipäraselt. Loetav käekiri on alus kirjalikule eneseväljendusele viisil, kus ka teised kirjutamisviisid aru saaksid. Esimeses kooliastmes on oluline saavutada sihipärane kirjutamisoskus, samuti oskus oma mõtteid kirjalikult väljendada. Ilukirjanduse terviktekste valib õpilane õpetaja soovitusel lugemiseks nii eesti kui ka välisautoritelt, arendades oskust loetud teost tutvustada, selle põhjal jutustada ja küsimuste toel arutleda. Tähtis on kujundada lugemisharjumus, soodustada positiivset lugemiskogemust ja pakkuda lugemisrõõmu. 1.klassis loeb õpilane vähemalt 4 tervikteost.		
Õpitulemused:	Metoodilised soovitused, sh LKK põhimõtete rakendamine	
Suuline keelekasutus (kuulamine, kõnelemine) - eristab häälikuid (asukoht ja järjekord sõnas), täishääliku pikkusi; - toimib õpetaja ja kaaslase suulise juhendi järgi; - kuulab õpetaja ja kaaslase esituses lühikest eakohast teksti, mõistab kuuldud lause, jutu sisu; - teab, et sõnadel on lähedase või vastandtäheendusega sõna ja nimetab neist mõningaid; - väljendab end suhtlusolukordades arusaadavalt: palub, küsib, tänab, vabandab;	Õpilane osaleb aktiivselt ja mõtestatult õppeprotsessis Aktiivne osalemine õppeprotsessis sõltub õpetaja valitud meetoditest. Oluline on diferentseerimine, aktiivõppemeetodite kasutamine, samas tööharjumuse ja klassireeglite omandamine, heade käitumistavade järgmine õppimisel ja koostööl jne. Õpilane kuulab eesmärgistatult, väljendab oma mõtteid. Kuulamisoskust saab arendada järgmiste tegevuste kaudu: õpetaja ja kaaslase kuulamine ning suulise juhendi järgi toimimine; õpetaja ja kaaslase ettelugemise kuulamine; kuuldu ja nähtu kommenteerimine.	

• jutustab suunavate küsimuste toel kuuldust, nähtust, loetust; • koostab õpetaja abiga pildiseeria või küsimuste toel suulise jutu, • esitab luuletust peast; Lugemine • tunneb häälik-tähestik vastavust, loeb õpitud teksti enam-vähem ladusalt, lausehaaval üksiku peatusega raskema sõna ees oma kõnetempos või sellest aeglasemalt; • mõistab häälega või endamisi (vaikse häälega või huuli liigutades) lugedes loetu sisu; • vastab teksti kohta käivatele küsimustele, mille vastused on palas otsesõnu öeldud; • mõtleb jutule alguse või lõpu; • on lugenud mõnda lasteraamatut, nimetab nende pealkirja ja autoreid, annab loetule emotsionaalse hinnangu (lõbus, tõsine, igav ...); Kirjutamine • kasutab õigeid kirjutamisvõtteid, teab, kuidas väikesi ja suuri kirjatähti kirjutatakse ning sõnas õigesti seostatakse; • kirjutab tahvlilt ära; • täidab tahvlinäidise järgi õpetaja abiga õpilaspäevikut, paigutab näidise järgi tööd vihikulehele, varustab töö kuupäevaga; • koostab näidise järgi kutse; • eristab häälikut, tähte, täis- ja kaashäälikut, sõna, lauset; • kirjutab omasõnade algusesse <i>k</i>, <i>p</i>, <i>t</i>; • kirjutab õigesti lühemaid (kuni 2-silbilisi) sõnu ja lauseid; • teab, et lause lõpeb punktiga; • teab, et lause alguses, inimeste, loomade, oma kodukoha nimes kasutatakse suurt algustähte;	Ülesanneteks sobivad filmide, etenduste, saadete jm salvestised; helifailid harjutustega; helindid veebis, nt lindude jm loodushäälte tutvustuseks; video heli kuulamine ilma pilti nägemata, et mõistatada teose sisu; lastekirjanduse salvestused nii ERRi portaalis, audioraamatutena kui ka mujal; mobiili või diktofoniga salvestatud laste endi kõne ja esitused; ka äpid, nt Raadioteater, Vocaroo jms. Õpilane kasutab suhtlemisel eakohast ja sobivat kõne- ja kirjakeelt, arvestab suhtlemisel partneriga Tutvustada erinevaid suhtlusolukordi (nt ametlik suhtlus, suhtlus sõbraga, vanematega) ja nendes kasutatava keele erinevusi. Läbi mõelda metoodika: tugisõnade esitamine tahvilil, pildid või pildiseeriad, lause algused, küsimused jne. Aktiivseid vestlusi võib alustada paaris/rühmas ja edaspidi üle terve klassi ning hiljem harjutada klassi ees esinemist. Kasutada kõnelemise reegleid: käe tõstmine rääkimiseks, üks kõneleja korraga, eelnevalt kokkulepitud kõnejärjekorrast kinni pidamine või ese – mänguasi vm tähenduslik ese – kõnejärjekorra tähistajana. Suhtlemisuskust arendavad nt paarilisele mängu või tööjuhendi seletamine; jutustamine kuuldust, nähtust, läbielamust või loetust; kuuldud loo edasi jutustamine; arutelu kuuldu põhjal; eseme, tegelase vms kirjeldamine; telefonikõne matkimine; kahekõne koostamine; kellegi intervjuuimine. Igapäevase suhtlemise, nii suulise kui ka kirjaliku, harjutamine, heade tavade selgitamine, probleemide lahendamine igapäevaselt, õpilast ise rääkima julgustamine – need kõik aitavad kaasa suhtlemisuskuse arenemisele nii eakaaslaste kui ka täiskasvanutega. Õpilane eristab helisid, hääli ja häälikuid. Kõnetehnika arendamiseks soovitatakse erinevaid hääldusharjutusi, sh häälikupikkuste võrdlemine, tugeva ja nõrga sulghääliku eristamine jne.
--	--

• kirjutab õigesti oma nime.	Väga oluline on õpetaja enda selge ja korrektne hääldus. Selge ja täpse häälduse harjutamiseks sobivad rütmisalmid, kiirkõneharjutused ja intonatsiooniharjutused. Harjutusi saab lugeda paaris, ringis, ravis koos rütmilise liikumisega, erineva kiiruse, hääletugevuse või -tooniga, kasutades žeste, miimikat ja liigutusi, mis matkivad mõnd tegelast, tegevust, situatsiooni või meeleolu. Lugeda võib paaris, ringis, ravis liikudes jne. Etteütluste eelharjutuseks on soovitatav neid lühitekste pähe õppida. Õpilane omandab lugemistehnilise vilumuse ja teadliku lugemisoskuse. Jälgida, et teksti raskusaste vastab õpilase tasemele. Nõrgemate lugejate jaoks tuleks teksti lihtsustada. Muukeelsete ja erivajadustega laste puhul tuleb arvestada ka laste sõnavaraga, et leida jõukohased tekstid. Vastavalt klassi õpilaste tasemele rakendada eri võtteid lugemistehnika arendamiseks: • õpitava teksti raskemate sõnade harjutamine, nende väljakirjutamine, lugemise harjutamine; • sõnade kirjapiltide võrdlemine – sama tüvega, samade algustähtedega, sama lõpuga sõnad vms, • sõnade mõistatamine analoogiliselt “Poomise” mängule – A_ _ _ _ S. Olulised on lugemist ettevalmistavad tegevused: häälestamine jutu teemale, teksti või pildi vaatlus, teksti sisu ja sündmustiku ennustamine vms. Lugemistegevusteks võiks olla tundmatute sõnade selgitamine lause koosseisus, lugemistehniliselt raskete sõnade lugema õppimine, lihtsalt teksti lugemise harjutamine, sh lugemistehnika ning ilmeka lugemise arendamine. Lugemise harjutamiseks on mitmeid võimalusi: juhendatud vaikne lugemine, kui anda ette mõni küsimus või ülesanne, et lugemisel oleks eesmärk. Kui laste lugemisoskus on ebaühtlane, siis tuleks tööd diferentseerida, st aeglasemaid aidata ning kiirematele anda lisaülesandeid, nt jutule alguse, lõpu mõtlemine
--	--

	vms. Kui teksti puhul on kasuks korduvlugemine, siis on võimalus lugeda lause või lõikude kaupa, ahellugemine, osalistega lugemine, samuti paaris, rühmas, klassis lugemine, lugemine ajavormi muutmisega, mina-vormis lugemine või valiklugemine – küsimustele vastamine tekstis oleva lause ette lugemisel või keeleõpetusliku teemaga, tegelastega lausete lugemine jne. Kasutada võib stopplugemist, st pala loetakse lõikude kaupa, tehes lõikude vahel pause, mil arutletakse sündmuste üle, ennustatakse, antakse hinnang vms. Lastele pakub huvi korrektuurlugemine, kus jälgitakse õpetaja ettelugemist ning kui õpetaja teeb tahtlikult vea või muudatuse, õpilased saavad teda parandada või nt üks õpilane loeb ja samal ajal kõnnib kaasõpilase juurde, annab järje üle ning istub ning edasi loeb õpilane, kes liigub järgmise juurde jne. Õpilane tunneb joonis- ja kirjatähti, kasutab õigeid tähekujusid, kirjutab loetava käekirjaga. Kirjatehnika õpetamise peamised eesmärgid on kirjutamiskiiruse tõstmine ning hästi loetava ja sujuva käekirja väljaarendamine. Selleks tuleb lastele õpetada õiget kehahoidu kirjutamisel, kirjutamisvahendite õiget käsitlemist, õigeid tähekujusid ja nende seostamist sõnaks, võtteid kirjutamiskiiruse tõstmiseks, kirjalike tööde vormistamist. Kirjatehnika õppimine on eesti keele tunni üks osa, kirjutada võib järjest 10 minutit. Käelihaste lõdvestamiseks tuleb teha näpumänge, käeharjutusi muusikaga, rütmiga. Kirjutamise tehnika aluseks on õige istumisasend ja pliiatsihoid, millele tuleb pidevalt tähelepanu pöörata. Kirjutamise õppimine nõuab kogu keha väga head koordineerimist, keskendumist ning intellektuaalset pingutust. Seetõttu peaks kirjutamistegevus last huvitama, võimaldama loomingulisust ja mängulisust. Põhiliseks kirjutusvahendiks on harilik pliiats, millel on märke HB või B. Värvimisel ja kirja
--	---

	eelharjutusi tehes kasutatakse ka värvipliiatseid, õlipastelle või vahakriite. Kirja eelharjutusi on soovitatav enne harjutada suurtel A3 formaati paberitel õlipastellidega. Nii harjutavad lapsed kirjaliigutust enne suurel pinnal, joonistamisel töösse haaratud sõrme-, käe- ja õlavarrelihased saavad vabalt liikuda. Samuti võib horisontaalpaigutusega A4 lehele laps tõmmata kaks joont ning poolitada selle lühikeste joontega, seejärel saab laps joonte vahele teha kirja eelharjutusi, mida on soovitatav saata rütmisalmidega, et õpilane ei mõtleks joone liikumisele, vaid keskenduks hoogsale ja vabale pliiatsiliikumisele. Kõik joonistähed on soovitatav 1. klassis enne kirjatähtede õppimist läbi korrata. See on vajalik nii tähekujude meeldetuletamiseks kui ka käe õige liikumissuuna kordamiseks, sest suurte kirjatähtede õppimine toetub joonistähtede kirjutamisele. Joonistähtede kirjutamise harjutamisel tuleb lisaks töövihikule kasutada 16-joonega vihikut, et sinna sõnu, lauseid, esimesi reegleid ja harjutusi vormistada. Väikeste kirjatähtede õpetust tasub alustada 1. klassi II poolaastast ning korrata 2. klassis ja 3. klassi alguseski. Iga tähe õppimine toimub kolmes etapis ehk kirja eelharjutus, tähe kirjutama õppimine üksikult ja sõna koosseisus ning kirjutamise harjutamine. Tähekuju jääb parmini meelde, kui selle välimust ja õiget kirja pilti n-ö illustreerida lühiloo või humoorika kirjeldusega. Oluline, et õpetaja näeks tahvlil või vihikus iga õpilase käe liikumist, et teda vajadusel individuaalselt juhendada. Õpetaja peab iga sõna tahvlile ette kirjutama ja käe liikumise suunda kommenteerima, et laps pööraks tähelepanu tähtede seostamisele, õigele proportsioonile ja näeks, kuidas sõna tervikuna kirjutada. Lapsele tuleb ettenäitamise käigus öelda, millal kätt tõsta tohib ja millal mitte. Tähelepanu tuleb pöörata ka üksiktähe ja üksiksõna vahedele, et tähed ei läheks liiga üksteise otsa ega oleks kirjutatud liiga laialt.
--	--

Õppesisu:

Suuline keelekasutus

Kuulamine

Helide, häälte ja häälikute eristamine (asukoht ja järjekord sõnas), hääliku pikkuse eristamine, pöhirõhk täishääliku pikkusel.

Õpetaja ja kaaslaste kuulamine ning suulise juhendi järgi toimimine. Õpetaja ja kaaslaste ettelugemise kuulamine. Kuuldu ja nähtu kommenteerimine.

Kõnelemine

Hääldus- ja intonatsiooniharjutused. Häälduse harjutamine, hääle tugevuse kohandamine olukorrale.

Töö lähedase tähendusega sõnaga, sõnatähenduse selgitamine ja täpsustamine.

Sobivate kõnetuste (palumine, küsimine, keeldumine, vabandust palumine, tänamine) valik suhtlemisel.

Lihtlauseliste küsimuste moodustamine, küsimuste esitamine ja neile vastamine.

Eri teemadel vestlemine sõnavara rikastamiseks, arutamine paaris ja väikeses rühmas.

Esemete, nähtuste, tegelaste jms võrdlemine, ühe-kahe tunnuse alusel rühmitamine.

Eneseväljendus dramatiseeringus ja rollimängus.

Jutustamine kuulatu, nähtu, läbielatu, loetu, pildi, pildiseeria, etteantud teema põhjal; aheljutustamine.

Klassiga ühiselt kogetud sündmuste vahendamine jutustades: jutustamine eri rollides. Pantomiiim-mõistatused tuttavate juttude kohta.

Tuttava luuletuse, dialoogi peast esitamine.

Lugemine

Raamatu/teksti üldine vaatlus: teksti paigutus, sisukord, õppeülesannete esitus.

Trükitähtede (nii suurte kui väikeste) tundma õppimine. Tähtedest sõnade ja sõnadest lausete lugemine. Silpidest sõnade moodustamine.

Lugemistehnika arendamine õpetaja juhendite järgi (õige hääldus, ladusus, pausid, intonatsioon, tempo, oma lugemisvea parandamine, kui sellele tähelepanu juhitakse). Lugemistehniliselt raskete sõnade ja sõnaühendite lugema õppimine.

Oma ja õpetaja käekirjalise teksti lugemine klassitahvlilt ja vihikust.

Jutustava ja kirjeldava teksti ning teabeteksti (õpilaspäevik, kutse, õnnitlus, saatekava, tööjuhend, raamatu sisukord) lugemine.

Sõna, lause, teksti sisu mõistmine. Teksti sisu ennustamine pealkirja, piltide, üksiksõnade jm alusel. Loole lõpu mõtlemine. Tegelaste iseloomustamine. Küsimustele vastamine, millele vastus on tekstis otsesõnu kirjas.

Üksikute tingmärkide (õppekirjanduse tingmärgid), skeemide, kaartide lugemine õppekirjanduses, nende tähenduse tabamine.

Luuletuste ilmeka (mõtestatud) lugemine. Riimuvate sõnade leidmine õpetaja abiga.

Tekstiliikide eristamine: jutt, muinasjutt, luuletus, mõistus.

Kirjandustekstid: liisusalm, muinasjutt, mõistus, luuletus, piltjutt, vanasõna, jutustus, näidend.

Loetud raamatu autori, kunstniku (illustraatori), tegelaste nimetamine, loetust jutustamine. Loetule emotsionaalse hinnangu andmine (lõbus, tõsine, igav jne).

Huvipakkuva raamatu leidmine kooli või kodukoha raamatukogust täiskasvanu abiga.

Kirjutamine

Kirjatehnika

Kirja eelharjutused. Kirjutamine pliiatsi ja kriidiga, joonistähete kirjutamine. Õige pliiatsihoid ja kirjutamisasend istudes ja seistes (tahvli juures). Väikeste kirjatähete õppimine. Suurte kirjatähete õppimine (vajadusel 2.klassis). Tähtede seostamine.

Tahvlile, vihikusse ja õpilaspäevikusse kirjutamine. Töö vormistamine näidise järgi, töö puhtus, käekirja loetavus. Teksti ära kiri tahvli, õpikust.

Kirjalik tekstiloome

Tarbeteksti kirjutamine näidise järgi: kutse, õnnitlus (kujundamine näidise järgi).

Jutu kirjutamine pilditäiendusena (pildi allkiri, kahekõne jms). Jutule lõpu kirjutamine.

Loovtöö kirjutamine (pildi, pildiseeria, küsimuste järgi). Lünkümberjutustuse kirjutamine.

Õigekeelsus

Häälik, sõna, lause, tekst. Tähed ja tähestik, võõrtähete vaatlus. Häälikute märkimine kirjas. Sõna ja lause ladumine ja kirjutamine.

Täis- ja kaashäälikud. Täishäälikuühendi vaatlus. Täishääliku pikkuse eristamine ja õigekiri, kaashääliku pikkusega tutvumine. Sulghäälik (k, p, t) omasõnade alguses. *i* ja *j* ning *h* sõna alguses seoses tähtede õppimisega.

Suur algustäht lause alguses, inimese- ja loomanimeses.

Liitsõna vaatlus (moodustamine).

Sõnade lõpu õigekiri, *-d* ja *-vad* (mitmus) ning *-b* (teigusõna 3. pööre) õigekirjaga tutvumine.

Tutvumine jutustava (vält-), küsi- ja hüüdlausega. Lause lõpumärgid: punkt, (küsi- ja hüüumärgi vaatlemine). Koma lauses (teksti vaatlus).

Oma kirjutusvea parandamine õpetaja abiga.

Etteütlemise järgi sõnade ja lausete kirjutamine (15–20 sõna lihtlausetena).

Põhimõisted:

Klassireeglid, kokkulepped, paaristöö, rühmatöö, kuulamisülesanne, kuulamine ja kuulmine, dialoog, vestlus, (põhjendatud) arvamus, jutustamine, häälik, täht, hääli, hääliku pikkus, lugemine, lugemispala, lugemisoskus, jutt, muinasjutt, luuletus, mõistatus, liisusalm, piltjutt, vanasõna, jutustus, näidend, joonistäht, väike ja suur kirjatäht, tähekuju, loomalugu, muinasjutt, luuletus; kiri, kutse, õnnitlus, tekst, küsimus, ümberjutustamine, lause, kirjeldus, keelereegel, eesti lastekirjandus, raamatukogu, sõnavara, sõnaraamat, tähestikuline järjekord;

Lõiming, koostöö

- Raamatuprogramm „Lugemisu“ koostöös Avinurme Raamatukoguga.

Praktilised tööd, õpiprojektid:

- Tutvumine arvutiga, otsingumootorite kasutamine info leidmiseks.

Kooliastme teadmised, oskused ja hoiakud:

Õpilane:

- 1) mõistab rahvapärimust ja kultuuri mitmekesisust;
- 2) väärtustab eesti keelt;
- 3) omandab eesti keele lugemistehnika;
- 4) loeb eesmärgistatult eri allikatest ja keskkondadest;
- 5) kirjutab eesmärgistatult eri liiki tekste käsikirjaliselt ja arvutil eri keskkondades;
- 6) väljendab end selgelt ja asjakohaselt suuliselt ning kirjalikult;
- 7) analüüsib individuaalsete võimete piires eri liiki suulisi ja kirjalikke tekste.

Õpilane:

- 1) osaleb aktiivselt ja mõtestatult õppeprotsessis;
- 2) kuulab eesmärgistatult, väljendab oma mõtteid;
- 3) kasutab suhtlemisel eakohast ja sobivat kõne- ja kirjakeelt, arvestab suhtlemisel partneriga;
- 4) eristab helisid, hääli ja häälikuid;
- 5) omandab lugemistehnilise vilumuse ja teadliku lugemisoskuse;
- 6) sooritab kirja eelharjutusi, arvestab etteantud juhendi ja juhendamiseiga;
- 7) tunneb joonis- ja kirjatähti, kasutab õigeid tähekujusid, kirjutab loetava käekirjaga;
- 8) loeb ja eristab eri liiki tekste, analüüsib teksti ülesehitust, keelekasutust ja sisu, avaldab selle kohta arvamust;
- 9) sõnastab teksti kohta küsimusi ja esitab vastuväiteid, teeb teksti põhjal märkmeid, võrdleb tekste omavahel;
- 10) jutustab kuuldust, nähtust ja loetust, vajaduse korral kasutab juhendi abi;
- 11) kirjutab mõtestatud lauseid, jutustavaid ja kirjeldavaid tekste;
- 12) kirjutab õpitud keelendite ja keelereeglite piires õigesti ning loetava käekirjaga, vormistab kirjaliku töö korrektselt;
- 13) vormistab lihtsama kirjaliku töö arvutis, järgib õpitud keelereegleid;
- 14) valib ja loeb sobivaid tervikteoseid nii eesti kui ka maailma lastekirjandusest, kasutab raamatukogude infosüsteemi;
- 15) kujundab lugemise kaudu oma mõtte- ja tundemaailma, jagab lugemiskogemusi;
- 16) rikastab lugemise kaudu oma sõnavara, kasutab sõnaraamatuid ja leiab sõnaartiklist vajalikku teavet.

